

Тема: «Останній листок». Образи дівчат, їхня динаміка (Сью, Джонсі). Специфіка розкриття образу Бермана. Особливості художньої мови новели; розповідач

Мета: розвиток компетентностей

предметних і комунікативних: знання і розуміння сюжету новели «Останній листок»; уміння стисло або вибірково відтворювати зміст твору, відповідати на запитання за змістом прочитаного / почутого тексту / медіатексту, виявляти і передбачати емоційні реакції персонажів; пояснювати причини відповідного емоційного стану персонажів у життєвих ситуаціях; вирізняти особливості художньої мови твору, які сприяють розумінню його змісту, невербальних засобів (художні деталі, символи та ін.), які містять приховану інформацію про внутрішній стан і почуття персонажів, стосунки між ними;

ключових: розвиток уміння коментувати підтекст, наводити приклади; записувати власне або чуже мовлення, використовуючи прийоми оптимізації думок (графічні прийоми, скорочення, виділення тощо) та засоби мовної виразності; створювати і презентувати художні тексти / медіатексти різних видів на актуальну самостійно визначену тематику.

Обладнання: підручники, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація знань

Хвилинка творчості. Презентація власних різдвяних історій (2–3 учні за бажанням).

II. Мотивація навчальної діяльності

Повідомлення теми уроку. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми.

Вступне слово вчителя. У новелах нью-йоркського циклу, які увійшли до збірки «Голос великого міста», зазвичай точно зазначається місце подій твору. Події новели «Останній листок» відбуваються в невеликому кварталі Грінч-Вілідж на захід від Вашингтон-скверу.

У XVII столітті, коли утворилося місто Нью-Йорк, Грінч-Вілідж був невеликим приміським селищем. При розбудові Нью-Йорка його округ Мангеттен поглинув Грінч-Вілідж, але тут вирішили зберегти первісне автентичне планування і старі будинки. У Нью-Йорку всі вулиці нумеровані й паралельні, нагадують шахову дошку. Але більшість вулиць у Грінч-Вілідж мають власні назви, багато вулиць криві, вузькі і перетинаються під гострими кутами. Нечисленні нумеровані вулиці йдуть урозріз із традиційною мангеттенською нумерацією. Наприклад, 4-та вулиця перетинає 10-ту, 11-ту, 12-ту і 13-ту. На початку XX століття Грінч-Вілідж став притулком для людей мистецтва (художників, музик, акторів). Раніше в цьому районі жили бідняки, нині це одне з найдорожчих місць для життя.

Саме сюди, до героїв новели «Останній листок», ми і відправляємось.

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу

Аналіз новели. «Останній листок» О. Генрі – це зворушлива історія самовідданої дружби. У творі розкривається тема людських взаємин, самопожертви, відповідальності і

сенсу життя. Автор показує конкретну життєву ситуацію (дружба двох дівчат, хвороба однієї з них, стосунки із сусідом-художником), але в глибині яскраво зітканого візерунка художнього тексту можна спостерігати таємничі паралелі (балансування на межі життя і смерті, опір людини хворобі і опір листа негоді, смерть художника і одужання дівчини). Світ мрій і фантазій героїв твору стикається з жорстокою реальністю, але письменник уникає моралізаторства, оповідає про те, як щира любов робить неможливі речі. Назва новели вказує на основну думку.

Зазвичай у новелі є одна сюжетна лінія, але «Останній листок» – виняток. Тут дві сюжетні лінії: хвороба Джонсі й шедевр Бермана. Формально основною сюжетною лінією є історія Джонсі, але насправді головною подією є самовідданість Бермана. Обидві лінії мають свої зав'язки і набувають остаточного несподіваного розв'язання тільки у фіналі новели, коли Сью розкриває правду подрузі. У новелі ми спостерігаємо розвиток зовнішнього (Джонсі: людина – природа, Сьюді: людина – людина, Берман: людина – творчість) і внутрішнього (особистості проти самої себе) конфлікту. У розповідь поступово вплітаються важливі мотиви творчості, шедевра. Завдяки переплетінню сюжетів і несподіваній розв'язці О. Генрі тримає читача в стані напруження до завершення подій. Але цей прийом виконує ще одну функцію – за його допомогою старий Берман в одну мить морально виростає в наших очах і перетворюється на символ самопожертви. Свій шедевр старий художник написав у ту ніч на стіні, коли з гілки злетів останній лист.

IV. Формування знань, умінь, навичок, компетенцій

Робота з художнім текстом. Бесіда про загальне сприйняття і розуміння твору.

- Де відбуваються події? Чим відзначається цей район Нью-Йорка?
- Що привело героїв новели в цей квартал?
- Чому автор називає поселення художників колонією? Який смисл цього порівняння?
- Чому подружилися Джонсі і Сью? Які стосунки Бермана з його сусідками?
- Хто такий містер Пневмонія? Чому його не можна назвати джентльменом? Як О. Генрі його змальовує? Як називається такий художній прийом?
- Чому містер Пневмонія почав перемагати Джонсі, адже, на думку лікаря, спочатку вона мала добрі шанси на одужання?
- Прочитайте опис пейзажу, який дівчина бачить із вікна. Як збігається настрої хворої дівчини з пейзажем за вікном? На які деталі ви звернули увагу? Про що вони свідчать? Яку роль у тексті відіграє ця замальовка?

– Хто рятує дівчину? Яким чином?

Дослідницька робота в групах: характеристика образів Джоанни і Сьюзенн.

1. Зміни в образі Джонсі.

- З якою метою Джонсі приїхала в Нью-Йорк?
- Чому хвора Джонсі стала рахувати листя?
- Як Джонсі розмовляє з подругою? Про що це свідчить?
- Яке почуття охоплює дівчину? Що, на ваш погляд, змінило її ставлення до життя?
- Із ким себе порівнює Джонсі?
- Чому, на думку Джонсі, останній листок не падає?
- Що вона називає гріхом? Чи згодні ви з нею?
- Що змінилося в дівчині після хвороби?

2. Зміни в образі Сью.

- Якою Сью приїхала до Нью-Йорка? Чого прагнула? Чому в Джонсі вона знайшла подругу?

- Чи дозволяє собі Сью плакати через хворобу подруги? Чому вона ховається?
- Як вона розмовляє з Джонсі? Якими словами вона її називає?
- Як вона піклується про хвору? Про що це свідчить?
- Чи змінила Сью хвороба подруги?

Бесіда – характеристика образу Бермана.

– Що вам відомо про Бермана? Яке місце, на ваш погляд, посідає Берман у системі образів: це головний персонаж чи йому дісталась роль «другого плану»?

- Яке у вас склалося перше враження про Бермана?
- Як ставилися до нього інші художники, чи сприймали його всерйоз як митця?
- Як його сприймали дівчата-художниці? Поміркуйте, що поєднує дівчат і Бермана.

Чому Берман у розмові з ними «нещадно знущався з усякої делікатності»?

- Чи є в тексті самохарактеристика героя? Яка вона?
- Зачитайте опис житла героя. Що він добавляє до його характеристики?
- Знайдіть і зачитайте портрет Бермана. Яке враження справляє на людей Берманова голова сатира і тіло карлика? Як ви думаєте, навіщо О. Генрі змальовує Бермана таким непривабливим?

– Доведіть, що перше враження від Бермана хибне.

Робота в групах. Дослідження художніх засобів, якими створено образ Бермана.

Група 1. Антитеза: мазанина – шедевр; тіло карлика – велетень духу; знущання над делікатністю – готовність до самопожертви; буркітливий дідок – великодушність і готовність захищати молодих художниць, як сторожовий пес; нікчема – герой; грубість – чуйність та ін.

Група 2. Іронія: «...у кутку вже 25 років стояло на мольберті ...полотно, яке було готове прийняти перші штрихи шедевр...».

Група 3. Епітети: буркітливий дідок, сторожовий пес, бідний старий.

Група 4. Порівняння: борода, як у Мойсея Мікеланджело; голова сатира; тіло гнома; як сторожовий пес.

Образ розповідача. Розповідач – різновид персонажа, вигадана автором особа, від імені якої в епічному творі ведеться розповідь про події і людей та з допомогою якої формується уявний світ літературного твору. Розповідач веде розмову від третьої особи, втручається в події, коментує їх і висловлює своє ставлення до героїв та подій. Оповідач – виступає від першої особи, спостерігає та оцінює події збоку, але в хід дії не втручається.

V. Закріплення матеріалу, узагальнення та корекція знань

Заповнення узагальнювальних таблиць та схем (робота в групах).

1. Створення «Кіл Венна». Учні порівнюють образи Сью і Джонсі, у чому вони однакові, чим їхні погляди відрізняються, знаходять спільні риси та ті, що їх відрізняють.

2. Визначте риси характеру Бермана і складіть два словесних портрети героя.

Загальноприйнята
думка про Бермана

Справжній Берман

_____	- Б -	_____
_____	- Е -	_____
_____	- Р -	_____
_____	- М -	_____
_____	- А -	_____
_____	- Н -	_____

Варіант роботи – виконання інтерактивних вправ: «Образи Сью та Джонсі»: <https://learningapps.org/display?v=pas8ie8w524> та «Образ Бермана»: <https://learningapps.org/display?v=p9qsppgt524>

VI. Підбиття підсумків

Рефлексія. «Мікрофон». Чи здатне мистецтво врятувати світ? У чому призначення мистецтва?

Працюємо вдома

1. Прочитайте в підручнику новелу «Останній листок».
2. Поміркуйте, чому письменника О. Генрі називають «великим розрадником». Чи згодні ви з такою оцінкою його творчості? Напишіть про це коротке есе (завдання 13 на с. 128).